День із самого поранку ясний.

Такий ясний і сонячний, що небо, звичайно в погожі дні синє-синє, відбилося в морі чистою блакиттю. І тому море синє, і сріблом мерехтить по верху, і погідне, і бутне. Хвилі його женуть одна одну до берега, грають весело і умовляються шумливо щоразу і щодня гнати так весело.

Дві білі меви сидять на березі і перечаться. Більша й менша.

— Я мушу перелетіти море! — каже більша. — Мушу перелетіти конче! Мені треба усісти на високій скалі на другім березі моря. Кажуть — відти такий вид, якого ми тут на морі не маємо. І кажуть, хто раз там залетить, звідти ніколи більше не може вертати Значить, треба рішитися на все: або тут, або там. А я хочу туди!

— І я хочу туди! — каже менша мева.

— Ні,— каже,— ти лишися тут! Вона наїжила пірця з гніву, образилась.

— Я також хочу летіти з тобою через море і сісти на ту скалу, що й ти! Я мева, як і ти!

— Та що з того, що мева?

І більшу меву взяла лютість, і вона збила сердито крильцями.

— Нещасна,— каже,— глянь лише на свої крила! Де ти годна перелетіти оце страшне море! Чи думаєш, що воно буде все таке погідне, як тепер? Чи думаєш, що сонце буде все так сіяти, як тепер, і політ через море — то так, як твоя гра понад море, що дотиі літаєш, доки схочеш, а потім назад? Ні! Коли рішишся раз перелетіти його, то знай —

повороту більше нема! І знай, щохвилі заглядатимеш смерті в очі! Я з тобою не хочу компанію тримати! Загинеш якраз посередині лету, і що тобі з того за хосен? Шукай собі іншого товариша, а я полечу сам! Бувай здорова!

Здіймився й полетів.

Зажурена й сумна осталася менша мева на березі; зажурено й сумно оглядає свої крильця й видить: вони в неї геть-геть слабші й менші, як у більшої. Потому поглянула на море — воно широке, безмежне, пусте; поглянула в далечінь, де летючи блистіла сріблистою стрілкою більша мева,— розіпнула тужливо й широко свої крильця і пустилася й собі через море летіти за більшою.

Летять...

Між ними простір, а під ними море. Грає й грає... Грізно грає, не до сміху та його гра.

— Ти за мною? — кличе більша.

— За тобою.

— На скалу летиш?

— На скалу лечу.

— Нещастя! Але знай,— каже їй,— я там не товариш твій, я сам собі до скали лечу.

— Ні, ні,— каже вона,— я не товаришка твоя — сама собі до скали лечу.

І летять далі…

Сильніша високо і рівно понад морем, мов за ниткою в просторі, мов срібна стрілка жене. Жива, невтомна і сильна, купає білу грудь у свіжому повітрі. Вона дивиться далеко й високо вперед себе, мірить віддаль острим оком, відки замаячить-замріє скала…

А слабша летить нерівно. Раз нижче, раз вище. Раз скорше, раз повільніше. Занизько над глибиною, щоб глядіти в висоту, а хоч і підійме головку, то дивиться, куди звертає більша. Потім знов тоне зором у глибінь. Тут і там бризкають зимні краплі бутної хвилі на неї і пригадують, що вона летить над водою.

Від часу до часу обертається до неї більша і кличе, напоминаючи:

— Знай, що там я не твій товариш, що сам собі до скали лечу!

— Ні, ні,— каже вона,— я не товаришка твоя — сама собі до скали лечу!

І знов летять. Наперед більша, а геть-геть за нею слабша. Сонце то сходить, то заходить, а дні міняються з ночами, а під ними змінюється в своїм руху і море.

— Ти все за мною? — кликнула раз більша, летячи, до меншої.

— За тобою.

— Не вертаєш?

— Не вертаю.

— Так знай, я не бачу тебе. Простір той такий широкий передо мною, що конче пожре твої сили, він чимраз більше і більше займає мій ум і мене. А далеко-глибоко виринає з імли, як із мрій, скала, що жену до неї.

— А я знов бачу глибінь,— відказала слабша.— А в глибині бачу смерть. А коло смерті бачу небо. А між смертю й небом — тебе.

— Так не вертаєш?

— Не вертаю. Він збив крильми.

— Так пам’ятай,— каже їй,— що все не товариш я твій, що сам собі до скали лечу.

І дальше летять.

Хто думав, що море все погідне і веселе, все без погрози і не прибирає страшного виду, той страшно помилився, бо воно змінюється. З погідної, веселої поверхні, блискучої іноді сріблом, що переливається з синяви в зелень, схопилася буря. Небо почорніло, вітер фурією розігрався, а море, розревівшись ревом велетня, стало шаліти. Горою здіймаються хвилі. Одна садиться верх другої, котиться, розбивається. І знов угору, і знов у глибінь. Тут гинуть, там виринають. А розшаліла біла піна кипить по хребтах скажених хвиль, сама себе розриває.

Шум… стогін… пекло якесь під почорнілим небом. А над усім тим — меви.

Одна одної не бачить, не чує. Одна з одною не стрічаються. Їх обох розділює простір, а під обома горе.

Більша — з натугою всіх сил протинає воздух, лише насилу вдержується в висоті. Ся буря ще більше як страшна. Такої бурі вона ще не переживала. Вона лише тепер пересвідчується, що се таки правдива

морська буря. Однак що сталося з тою нещасливою, що з нею? Потонула…

— Де ти? — кликнула жалісно.— Тонеш? Чи вже потонула? І вийде, що я винен твойому горю! А я ж виразно казав: "Я там не товариш твій, а сам собі до скали лечу!"

І слухає — відповіді нема.

— Де ти? — кликнув удруге.

Знов ніякої відповіді… Вдолині кипіло море, переливались води, там розносилась піна, клублячись дикою гривою по кождій хвилі; однак здавалось, якраз поміж божевільними хвилями, саме з-посеред пекла добувались крапельки згуку:

— Я тут!

— Низько понад морем? Бо я геть у висоті, далеко від того пекла!

— Ні, я над глибиною. Я пізнаю пекло. На крилах моїх уже смертельний піт, і я, може, й зараз загину. Вже я не лечу власною силою, мене вже сам вихор несе!

Перша:

— А що я казав?. Тепер я не винен! Я не товариш твій, я сам собі до скали лечу!

— Ні, ні,— кличе вона,— я не товаришка твоя, сама через пекло лечу!

Потім уже більше нічого… Вгинала дика буря слабі крила і гралася з їх силою. Раз підкидала високо над глибиною, раз низько несла над піною. Врешті втихомирилася і кинула свою дику гру.

Долетіла сильна мева до своєї скали. Сіла на вершині і видить: оця скала, що вона до неї долетіла, се скала смерті… І зів’яли нараз сильні крильця, сама смертельно здригнулася… Кілька хвиль пізніше, як і слід слабілим, надлетіла слабша. Якраз коли сильний конав…

— Добре, що прилетіла ти сюди,— каже він,— бо вже сам по сім боці не згину!

— Добре, що не лишилась я там,— каже вона,— сама на тамтім боці не згину!

— Але розумій,— каже він їй,— що хоч я не товариш твій, та в смерть я тебе не беру!

— Ні, ні,— каже вона,— я не товаришка твоя, і в смерть уже сама полину!

19 марта 1902.